

PRAVOSUDE

Zaštita djece žrtava i svjedoka u kaznenim postupcima

Uočili smo upitnu praksu sudova u vezi s pozivanjem djeteta svjedoka na dokazno ročište. U pisanom nalogu suca istrage za mladež jednog županijskoga suda, kojim se prihvaća prijedlog državnog odvjetništva za održavanje dokaznog ročišta i ispitivanje djeteta žrtve te određuje datum njegova provođenja, a koji je dostavljen i osumnjičeniku, navode se osobni podaci sve djece koja će biti ispitana te je uz njihov identitet otkrivena i adresa stanovanja. Absurdno je da se u istom nalogu posebno ističe i pravo djeteta na tajnost osobnih podataka. U konkretnome slučaju djeca su bila žrtve kaznenog djela iskorištavanja djece za pornografiju i upoznavanje djece s pornografijom počinjenog putem interneta te počinitelju nisu bili poznati osobni podaci djece sve dok nije dobio sudski poziv u kojem je potpuno otkriven njihov identitet. Navođenjem osobnih podataka djeteta te otkrivanjem njegovog identiteta i adrese stanovanja, potencijalno se ugrožava sigurnost djeteta i otvara mogućnost njegovog uznemiravanja od strane počinitelja, a dijete se dodatno traumatizira spoznajom da su počinitelju, protiv kojega mora svjedočiti, dostupni podaci o njegovoj adresi. Ovakvim postupanjem pravo zaštite tajnosti podataka djeteta u potpunosti se narušava te se ne poštuje zakonska odredba. Zbog toga smo preporučili Ministarstvu pravosuđa da ispita praksu sudova te da ih upozori na dužnost zaštite prava djece žrtava kao posebno ranjive skupine žrtava, budući da djeca, prema *Direktivi Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela*, imaju pravo na zaštitu od sekundarne viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. Naša preporuka je prihvaćena.

Edukacija sudaca

Zabrinuti zbog slučajeva blagog i neodgovarajućeg kažnjavanja počinitelja seksualnih delikata na štetu djece uputili smo preporuku Ministarstvu pravosuđa, pozivajući se na *Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanju*, da se žurno osigura obvezna edukacija svih sudaca koji donose odluke o kažnjavanju počinitelja seksualnog nasilja nad djecom. Istaknuli smo da se suci edukacijom trebaju upoznati sa svim pojavnim oblicima seksualnog zlostavljanja djeteta i posljedicama koje seksualni delikti mogu uzrokovati djeci, kako bi ubuduće donosili odluke kojima će se počinitelja kažnjavati odgovarajuće teškim kaznama. Takvom obveznom edukacijom ujednačila bi se sudska praksa i onemogućilo donošenje presuda u kojima se interesi počinitelja stavljaju ispred interesa djece žrtava. Naglasili smo kako edukacija mora obuhvaćati i važnost izricanja sigurnosnih mjera zabrane obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti u kojima se dolazi u redoviti kontakt s djecom, kao i mjere zaštitnoga nadzora nakon punog izvršenju kazne zatvora, kako bi se omogućilo praćenje i nadzor nad počiniteljem seksualnih delikata nad djecom, što je nužno za osiguranje zaštite djece (praćenjem rada pravosudnih tijela uočili smo da se te mjere uglavnom ne izriču).

Zaštita prava i interesa djeteta u istražnome zatvoru

Prateći zaštitu prava djeteta koje se u istražnom zatvoru nalazi zbog sumnje na počinjenje teškog kaznenog djela, zatvorskoj ustanovi i nadležnom CZSS-u preporučili smo poduzimanje svih mjera za zaštitu prava i interesa djeteta u iznimno ranjivoj situaciji te da se osigura povećana osjetljivost djelatnika za potrebe djeteta. Tom prilikom smo Ministarstvo pravosuđa – Upravu za zatvorski sustav i probaciju (MP-UZS) podsjetili na preporuku koju smo uputili

2016., kad smo istaknuli potrebu da se postojeći nezadovoljavajući uvjeti izvršenja mjere istražnoga zatvora za maloljetnike usklade sa standardima propisanim međunarodnim dokumentima i nacionalnim propisima. Tada smo upozorili i na to da se odredba *Zakona o sudovima za mladež*, koja predviđa da maloljetnici mjeru istražnoga zatvora izvršavaju u zatvorenim zavodskim ustanovama, i dalje ne provodi jer do danas takve ustanove nisu osnovane. MP-UZS nas je u povodu preporuke izvijestio da je osnovana inkluzivna Radna skupina za izradu Akcijskog plana razvoja zatvorskog sustava, u okviru koje će se provesti analiza organizacijskih i materijalnih uvjeta za postupanje sukladno preporuci.

Izvršenje mjere istražnoga zatvora za maloljetnike i posjeti djece roditeljima lišenima slobode u Zatvoru u Osijeku

Nakon obilaska Zatvora u Osijeku, zajedno s djelatnicima Ureda pučke pravobraniteljice u okviru provođenja Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (NPM), u zajedničkom izvješću uputili smo preporuke MP-UZS-u i Zatvoru u Osijeku, koje se odnose na djecu. Preporučili smo da se mjera istražnoga zatvora za maloljetnike izvršava u skladu s međunarodnim dokumentima i nacionalnim standardima što se odnosi na zasebne prostorne uvjete za maloljetnike i uređivanje prostora u skladu s njihovim potrebama, osiguranje poduke i rada te osiguranje kontinuirane i svakodnevne psihosocijalne podrške. Preporučili smo da se posjeti maloljetnicima u istražnome zatvoru odvijaju bez barijere i s mogućnošću fizičkog kontakta s članovima obitelji.

U odnosu na posjete djece roditeljima koji su lišeni slobode preporučili smo da se i posjeti djece koja su starija od 14 godina (što dosad nije bio slučaj) odvijaju, kao i za svu drugu djecu, u posebnim prostorima namijenjenima posjetima djece, čime se poštuje načelo jednakosti djece. Preporučili smo i toplije uređenje prostora za posjete djece te nadopunu materijalima za stariju djecu (društvene igre, časopisi itd.). Preporučili smo i da se, uz postojeće, uvedu nove aktivnosti i programi za osnaživanje roditeljstva i odnosa bliskosti roditelja s djecom. MP-UZS izvijestio nas je o unapređivanju izvršenja mjere istražnog zatvora u skladu s Odlukom ministra pravosuđa iz 2013. te o prihvaćanju i provedbi ostalih preporuka.

Podrška projektu Udruge RODA za unapređivanje roditeljstva u Kaznionici u Lepoglavi

Pravobraniteljica za djecu je do sada u više navrata podržala projekte i aktivnosti Udruge RODA za unapređivanje roditeljstva i zaštitu prava i interesa djece čiji su roditelji u zatvoru. Informirani smo o novom planiranom projektu „Neprekinuta veza – povezujuće roditeljstvo u Kaznionici u Lepoglavi“ kojemu je cilj omogućiti djeci zatvorenika ugodnije i svrhovitije posjete očevima u ovoj kaznenoj ustanovi, a roditeljima zatvorenima omogućiti osnaživanje roditeljskih kompetencija i ostvarivanje kvalitetnijeg kontakta i susreta sa svojom djecom. Izvijestili smo MP-UZS o našoj podršci projektu te preporučili omogućavanje njegovog provođenja u Kaznionici u Lepoglavi. Informirani smo da je MP-UZS odobrio provođenje projekta.

RANJIVE SKUPINE DJECE

Zaštita djece prosjaka

Ponukani učestalim javljanjima građana Zagreba, koji upozoravaju na iskorištavanje djece za prosjačenje ili za izazivanje samilosti uz odrasle koji prose na gradskim ulicama, uputili smo preporuku Policijskoj upravi zagrebačkoj (PUZ). Preporučili smo da se žurno ispituju slučajevi na koje upozoravaju građani te da se poduzmu mjere kako bi se spriječilo da se djecu iskorištava na taj način. Također smo preporučili da se u suradnji s nadležnim CZSS-om pomogne djeci ako je riječ o lošim i nedostatnim materijalnim mogućnostima njihovih obitelji, odnosno da se djeca zaštite ako ih roditelji ili druge osobe koriste radi stjecanja materijalne koristi. Preporuka je prihvaćena te nas je PUZ izvijestio da su u povodu naše preporuke intenzivirana postupanja u odnosu na prosjačenja.

Zaštita djece stranih državljana

Zbog slabosti u prihvatu i zbrinjavanju djece stranih državljana koja su zatečena u Hrvatskoj bez pratnje roditelja ili skrbnika, pravobraniteljica za djecu uputila je preporuku MDOMSP-u tražeći da se u sustavu socijalne skrbi osiguraju odgovarajući i dostatni smještajni kapaciteti za djecu bez pratnje u obliku specijalizirane ustanove, stambenih zajednica ili specijaliziranog udomiteljstva prema individualnim potrebama svakoga djeteta. Preporučili smo i da se osiguraju usluge prevoditelja za djecu bez pratnje u sklopu smještajnih kapaciteta radi svakodnevnog funkcioniranja, provođenja tretmana podrške, pri sporazumijevanju djeteta sa skrbnikom, a radi punopravnog i kvalitetnog sudjelovanja djeteta u donošenju odluka koje se odnose na njega. Upozorili smo da je potrebno osigurati dovoljan broj educiranih, posebno osposobljenih i motiviranih skrbnika i odgovarajuću mrežu podrške skrbniku i djelatnicima CZSS-a u donošenju i provođenju odluka vezano uz zaštitu djece bez pratnje. Predložili smo da se, u suradnji s drugim ministarstvima, djeci bez pratnje osiguraju uvjeti za ostvarivanje prava na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, reguliranje statusa i spajanje obitelji te da se uspostavi jedinstvena i transparentna baza podataka o djeci bez pratnje u Hrvatskoj koja su strani državljeni. Preporuka je načelno prihvaćena.

Zaštita djece izbjeglica

U povodu *Izveštaja o nezakonitim i nasilnim protjerivanjima izbjeglica iz RH*, udruge *Are You Syrious?* i Inicijative *Dobrodošli!*, koje je u siječnju 2017. objavila organizacija *Human Rights Watch* te medijskih napisa o navodno neprimjerenim postupcima hrvatske policije prema djeci nezakonitim migrantima u pokušajima sprečavanja njihovog ulaska i zadržavanja na hrvatskom teritoriju, obratili smo se Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP). Iskazali smo zabrinutost zbog navoda o mogućim potajnim protuzakonitim protjerivanjima, popraćenim nasiljem i ponižavanjem, te zatražili da se ti navodi žurno ispituju, preporučili da se provede kontrola postupanja hrvatskih policajaca prema djeci migrantima u nezakonitom statusu te da se poduzmu mjere na uspostavi sustava koji će jamčiti dosljedno provođenje međunarodnih standarda u zaštiti djece. Podsjetili smo kako je preduvjet za poduzimanje mjera zaštite djeteta, na koje nas obvezuju međunarodno preuzete obveze, prije svega da se djetetu omogućí pristup državnom teritoriju te pravovremena i odgovarajuća identifikacija djeteta u potrebi.

SIGURNOST

Sigurnost djece na dječjim igralištima i dvorištima odgojno-obrazovnih ustanova u Zagrebu

U povodu ugroženosti sigurnosti djece na dječjem igralištu jedne osnovne škole u Zagrebu, uputili smo Gradu Zagrebu preporuku. Upozorili smo da dijelovi školskih i vrtićkih prostora koji su namijenjeni djeci trebaju biti ograđeni i odvojeni radi njihove sigurnosti, redovito održavani i nadzirani od strane ovlaštenih osoba, po potrebi i putem videonadzora. Preporučili smo da Grad poduzme aktivnosti radi uklanjanja rizika za sigurnost djece na dječjim igralištima i dvorištima u sklopu odgojno-obrazovnih ustanova, da planira dodatna ulaganja u uređenje prostora, opreme i održavanje objekata i sprava na dječjim igralištima, a osobito za ograđivanje vrtićkih i školskih prostora i osiguravanje fizičkog i drugog nadzora nad igralištima i dvorištima u sklopu odgojno-obrazovnih ustanova. Preporuka je prihvaćena i djelomično realizirana.

Sigurnost djece u vožnji autotaksi prijevozom

U cilju prevencije stradavanja djece putnika u autotaksi prijevozu, uputili smo preporuku jedinicama lokalne samouprave i Gradu Zagrebu. Preporučili smo da prilikom propisivanja uvjeta koje se odnose na opremu vozila za autotaksi prijevoz vode računa o zaštiti djece u prometu te da izričito propišu obvezu dostupnosti autosjedalica za djecu u vozilima za autotaksi prijevoz. Preporuku smo dostavili na znanje MUP-u, Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture (MMPI) i Hrvatskom autoklubu (HAK).

Uklanjanje neispravnih dječjih autosjedalica s tržišta

Upoznati s rezultatima testiranja HAK-a i njegovih partnera iz europskih autoklubova o sigurnosti dječjih autosjedalica, uputili smo preporuku Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta. Preporučili smo da se s hrvatskog tržišta uklone dječje autosjedalice s ozbiljnim nedostacima i rizicima za zdravlje i sigurnost djece. Preporuka je prihvaćena te su poduzete mjere radi zaštite potrošača.

Zaštita života i zdravlja učenika

U povodu prijave o ugroženoj sigurnosti djece zbog oštećenja zgrade OŠ Sv. Petar Orehovec, preporukom smo se obratili MZO-u. Preporučili smo žurno poduzimanje radnji radi osiguranja odgovarajućeg unutarnjeg prostora potrebnog za održavanje nastave u pojedinim nastavnim predmetima, koji će jamčiti sigurnost učenika, kao i odgovarajuće higijenske uvjete i toaletne čvorove za djecu za vrijeme sanacije utvrđenog oštećenja zgrade. Istaknuli smo da smo svjesni da su mnoge zgrade u kojima se održava nastava starije gradnje, no da unatoč tome u svakom pojedinačnom slučaju mora biti osigurana zaštita života i zdravlja učenika, osobito ako postoji stručna procjena o ozbiljnoj prijetnji sigurnosti djece. Koprivničko-križevačka županija rekonstruirala je i izgradila novi dio školske zgrade čime su osigurani kvalitetniji uvjeti održavanja odgojno-obrazovnog rada i poboljšana sigurnost učenika.

OSTALO

Snižavanje cijene putovnice za djecu

Pravobraniteljici za djecu obraćali su se roditelji pritužujući se na cijenu izrade putovnice za dijete ukazujući kako je cijena njezine izrade istovjetna cijeni izrade putovnice za odrasle iako je rok njezinog važenja dvostruko kraći. Zbog kraćeg roka važenja dječje putovnice, češće se

mora izrađivati nova putovnica za dijete, što za roditelje predstavlja povećani trošak, osobito u slučaju obitelji s više djece. S ovim problemom upoznali smo MUP i ukazali na to da neke europske države imaju nižu cijenu putovnice za djecu. Naša preporuka nije prihvaćena.

Djelovanje Vijeća za djecu

Potaknuti nedovoljnom vidljivošću rada te planiranih i provedenih aktivnosti Vijeća za djecu, na što smo u više navrata upozoravali nadležno ministarstvo socijalne skrbi, nakon nove odluke Vlade RH o osnivanju Vijeća za djecu, donesene u listopadu 2017., uputili smo preporuku MDOMSP-u o potrebi veće vidljivosti djelovanja Vijeća za djecu i njegovih savjetodavnih i radnih tijela. U preporuci smo ujedno naglasili važnost djelovanja Vijeća za djecu u društvu, njegov potencijal u promoviranju i zaštiti dječjih prava te potrebu osnaživanja suradnje ovoga tijela i pravobraniteljice za djecu.

Organiziranje psihološke i druge pomoći za djecu i mlade u područjima pogođenima požarima u Splitsko-dalmatinskoj županiji

U srpnju 2017. požar je zahvatio više mjesta u Splitsko-dalmatinskoj županiji, uključujući i sam grad Split, ozbiljno ugroživši stanovnike tih područja, njihove živote, zdravlje i imovinu. U tim je uvjetima veliki broj djece sa svojim obiteljima morao napustiti svoje domove. Hvalevrijedna je bila intervencija Crvenog križa (zbrinjavanje evakuiranih u Spaladium Areni, osiguravanje hrane i pića, prijevoz hrane i vode vatrogascima), otvaranje Centra za psihosocijalnu podršku u Žrnovnici. Zbog više dana aktivnog požarišta obratili smo se Splitsko-dalmatinskoj županiji, Gradu Splitu, Gradu Solinu, Općini Podstrana, Centru za socijalnu skrb Split, regionalnom timu za psihološke krizne intervencije te Hrvatskom Crvenom križu – Gradskom društvu Split. Uz pretpostavku da je fokus i dalje na gašenju požara, zbrinjavanju ljudi i saniranju terena, apelirali smo i preporučili da u međusobnoj suradnji žurno osiguraju dostupnost stručnjaka pomagačkih struka koji bi pružali psihološku pomoć djeci, njihovim roditeljima i drugim osobama koje o njima skrbe te da informacije o tome objave na web stranicama i putem medija. Gradsko društvo Crvenog križa Split, Općina Podstrana i Županija Splitsko-dalmatinska istaknuli su kako će, u suradnji i po pozivu ravnatelja osnovnih škola kojima je Županija vlasnik i osnivač, pomoći djeci i roditeljima koji su ugroženi od požara te po potrebi školske prostore i nastavno osoblje učiniti dostupnima odgovarajućim službama kako bi se pomoglo djeci i mladima i kako bi se prevenirale moguće traume zbog požara tako velikih razmjera. Svoj odgovor na našu preporuku prosljedili su na znanje i postupanje ravnateljima osnovnih škola na opožarenome području.